

WERK LANGER, DENK AAN UW KINDEREN

GERT PEERSMAN

Uit een internationale bevraging van Intrum Justitia blijkt dat Belgische jongeren veel somberder zijn over de toekomst dan andere Europeanen. Amper 17 procent denkt dat ze het financieel beter zullen hebben dan hun ouders. Ik ga ervan uit dat een belangrijke reden voor dit pessimisme de vergrijzingsfactuur is die ze zullen moeten betalen.

Dit staat in schril contrast met uitspraken van heel wat vergrijzingsontkenners die stellen dat het niet nodig is om de pensioenleeftijd op te trekken omdat de vergrijzingsfactuur ruimschoots zal worden gecompenseerd door een toename van de productiviteit (bijvoorbeeld technologische vooruitgang). Dit vertaalt zich immers in meer economische activiteit en dus ook een hoger inkomen voor de volgende generatie. De vergrijzingsfactuur belichaamt dan solidariteit tussen een rijkere volgende generatie en de huidige generatie.

Eenvoudig voorgesteld (met abstractie van inflatie) is de redenering als volgt. Vandaag dragen we per 100 euro inkomen ongeveer de helft af aan de staat, waardoor de huidige generatie netto 50 euro overhoudt. Door de productiviteitsstijging en economische groei zal het inkomen de komende twintig jaar echter stijgen naar 130 euro. Als we hetzelfde overheidsapparaat behouden, en de vergrijzingsfactuur daarbij optellen, zullen we dan ongeveer 73 euro belastingen moeten betalen (prognose European Ageing Working Group). Dit betekent dat de volgende generatie, ondanks de vergrijzingskosten, nog 57 euro zal overhouden. Dat is meer dan de 50 euro van de huidige generatie. Over vijftig jaar zal het inkomen zelfs al verdubbeld zijn tot 200 euro, waarvan we na vergrijzingskosten netto 80 zullen overhouden. Er is helemaal geen vergrijzingsprobleem! Zij die hiervoor waarschuwen zijn paniekzaaiers.

Je kunt heel wat kanttekeningen maken bij de redenering van de vergrijzingsontkenners. Zo wordt de groei al herverdeeld voordat die gerealiseerd is. Ze lijken wel de Nederlanders in de aanloop naar een WK voetbal. Het verhaal van het vel en de beer, weet je wel. Wat als de productiviteitsstijging de komende decennia lager uitvalt dan voorzien? Deze prognoses gaan namelijk uit van gunstigere groeicijfers dan we in het verleden gehad hebben. Heel wat specialisten betwifelen dat sterk. Zo stelt de Franse econoom Thomas Piketty dat we al blij mogen zijn als we de helft van die productiviteitsgroei halen.

Laten we hopen dat de rooskeurige prognoses uitkomen, maar het is niet uitgesloten dat de volgende generatie na het betalen van de vergrijzingsfactuur wel degelijk minder overhoudt dan de huidige als we het probleem niet aanpakken. En dan heb ik het nog niet over dat andere cadeautje dat we doorgeven: volgens milieueconomen zal de volgende generatie op die 200 euro inkomen ook nog een milieufactuur tussen 10 en 40 euro moeten betalen.

Voorts stelt zich een ethisch probleem. Door de vergrijzingsfactuur door te schuiven beslissen we nu dat de volgende generatie veel meer zal moeten produceren om er niet op achteruit te gaan. Maar misschien voelen zij maar weinig voor almaar meer groei, en verkiezen ze wat lagere, doch duurzamere groei? Misschien verkiezen ze hun hogere productiviteit te vertalen in extra tijd voor de kinderen of een rustiger werkritme, in plaats van extra productie? Jammer maar helaas. Vandaag

beslissen we "democratisch" dat ze die keuze niet zullen hebben, tenzij ze weigeren om de vergrijzingsfactuur te betalen. Als morele chantage kan dat tellen.

Dit is misschien wel het meest absurde aan het pensioendebat. Velen vinden dat het fysiek en mentaal niet haalbaar is om langer te werken. Een terechte bekommernis, maar blijkbaar vinden zij (impliciet) wel dat de volgende generatie nog veel harder zal moeten werken om dat te compenseren. Productiviteitsverbeteringen (meer productie per werknemer) zijn in praktijk immers niet alleen het resultaat van technologische vooruitgang. Het betekent meestal ook efficiënter en harder werken.

Een te hoge werkdruk zou net een argument voor langer werken moeten zijn. Indien we bijvoorbeeld allemaal 10 procent van een doorsneeloopbaan langer aan de slag blijven, moet de volgende generatie 10 procent minder hard werken dan ze nu zullen moeten doen om de productie te realiseren die nodig is om de vergrijzingsfactuur te betalen en er financieel niet op achteruit te gaan. Zo krijgen ze meteen meer ruimte om de batterijen op te laden en arbeid met gezin te combineren. Het mooiste cadeau dat we aan de volgende generatie kunnen geven, is bijgevolg zelf langer aan de slag blijven. Behalve de vergrijzingsontkenners, die kunnen niet vroeg genoeg met pensioen gaan.